

سرشناسه:	پیشوایی، مهدی، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	پرسش‌ها و پاسخ‌های تاریخی؛ تبیین، تحلیل و پاسخ یکصد و هشتاد پرسش تاریخی (جلد اول) / مهدی پیشوایی؛ به کوشش بدالله حاجی‌زاده؛ تدوین نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی.
مشخصات نشر:	قم: دفتر نشر معارف، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۲۷۲ ص.
فروست:	مجموعه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی؛ ۵۲
شابک:	978-964-531-762-9
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	اسلام - تاریخ - پرسش‌ها و پاسخ‌ها
موضوع:	چهارده معصوم - پرسش‌ها و پاسخ‌ها
شناسه افزوده:	حاجی‌زاده، بدالله، ۱۳۵۴ -
شناسه افزوده:	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها.
شناسه افزوده:	دانشگاه معارف اسلامی، معاونت پژوهشی.
شناسه افزوده:	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف.
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۳ ف۹ پ۱۴ BP
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۹۱۲
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۳۶۳۹۱۴۴

استاد محترم و دانشجوی عزیز

خواهشمند است با ارائه دیدگاه‌های خود ما را در رفع نقایص و ارتقای کتاب یاری بخشید.

شماره تلفکس واحد ارزیابی علمی: ۳۷۷۴۹۹۱۹ - ۰۲۵

صندوق پستی: ۶۱۷۳ - ۳۷۱۵۵

پست الکترونیکی: arzyabi@maaref.ac.ir

پرسش‌ها و پاسخ‌های تاریخی

تبیین، تحلیل و پاسخ یکصد و هشتاد پرسش تاریخی

(جلد اول)

www.ketab.ir

حجت‌الاسلام والمسلمین استاد مهدی پیشوایی

به کوشش: دکتر یدالله حاجی‌زاده

مجموعه تاریخ

۵۲

پرسش‌ها و پاسخ‌های تاریخی
تبیین، تحلیل و پاسخ یکصد و هشتاد پرسش تاریخی
(جلد اول)

نویسنده: مهدی پیشوایی

به کوشش: یدالله حاجی‌زاده

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

ویراستار و بازبین نهایی: حسین ثنایی

صفحه‌آرا: سعید نائینی

ناشر: دفتر نشر معارف

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۵۳۱ - ۷۶۲ - ۹

کلیه حقوق محفوظ است

مراکز پخش:

مدیریت پخش دفتر نشر معارف: قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و نمابر: ۳۷۷۴۰۰۰۴

■ قم: ۳۷۷۳۵۴۵۱-۲۵ ■ تهران: ۸۸۹۱۱۲۱۲-۲۱ ■ مشهد: ۳۲۲۲۰۱۱۹-۵۱

■ شیراز: ۳۲۳۴۴۶۱۵-۷۱ ■ کرمانشاه: ۳۷۲۳۸۴۱۱-۸۳ ■ کرمان: ۳۲۲۲۱۴۶۶-۲۴ ■ رشت: ۳۳۲۲۰۶۹۷-۱۳

■ تبریز: ۳۵۵۷۶۰۰۰-۴۱ ■ کرج: ۳۴۴۳۵۲۹۰-۲۶ ■ شهرکرد: ۳۲۲۴۳۲۲۲-۳۸ ■ قزوین: ۳۳۳۶۲۸۰۶-۲۸

■ ساری: ۳۳۲۵۳۰۲۰-۱۱ ■ ارومیه: ۳۲۳۵۴۵۲۲-۴۴ ■ اراک: ۳۳۶۷۵۵۹۲-۸۶ ■ اصفهان: ۳۷۷۵۵۱۶۳-۹۱

■ اردبیل: ۳۳۲۶۰۳۱۴-۴۵ ■ ایلام: ۳۷۷۵۵۱۸۸-۹۱ ■ گرگان: ۳۷۷۵۵۱۷۲-۹۱ ■ بیرجند: ۳۲۴۲۰۰۷۸-۵۶

نشانی الکترونیکی: E-mail: info@ketabroom.ir؛ پایگاه اینترنتی: www.ketabroom.ir

سخن آغازین

«پرسشگری» از ویژگی‌های بارز انسان و مورد توجه اولیای دین است؛ به گونه‌ای که نبود آن از عوامل مؤثر در انحطاط و مرگ امت‌ها بیان شده است.^۱ امروزه در عصر ارتباطات، پرسش‌های مختلفی در ذهن‌های جستجوگر دائماً در حال شکل‌گیری است؛ از این رو افزون‌بر انگیزه‌های مختلفی که در پس طراحی این پرسش‌ها و شبهات وجود دارد، وظیفه دانشمندان آگاه، پاسخ‌دادن عالمانه بدانهاست، تا از این طریق سلامت فکری جامعه تضمین شود.

در سال‌های اخیر در حوزه تاریخ اسلام نیز پرسش‌های گوناگونی در سطح جامعه از طریق رسانه‌های داخلی و خارجی با اهداف مختلف مطرح گردید که برای پاسخ به آن، مراکز اطلاع‌رسانی و علمی، فعالیت‌هایی آغاز نمودند؛ از جمله شبکه رادیو معارف، برنامه‌ای برای پاسخ به پرسش‌های تاریخی تدارک دیده است که سؤال‌های مطرح‌شده از سوی شنوندگان محترم این برنامه، توسط دانشمند محترم **حجت‌الاسلام والمسلمین استاد مهدی پیشوایی** پاسخ علمی و مستند داده می‌شود.

با عنایت الهی و هماهنگی‌های به عمل آمده با رئیس محترم این شبکه، حجت‌الاسلام والمسلمین محمد لطفی‌نیاسر و موافقت استاد محترم مهدی پیشوایی، این معاونت کار تنظیم پرسش‌ها و پاسخ‌های تاریخی و چاپ آنها را در قالب کتاب برعهده گرفت تا بخشی از درخواست‌های مخاطبین نسبت به مکتوب شدن این برنامه‌ها تحقق یابد. از آنجاکه اثر حاضر، حاصل یک تلاش جمعی است، از این رو جناب آقای دکتر حاجی‌زاده از پژوهشگران متعهد،

۱. قال الصادق علیه السلام: «أما يهلك الناس لأنهم لا يسألون». (کلینی، کافی، ج ۱، ص ۴۹)

تنظیم و نگارش اولیه آن را برعهده گرفت و استاد محترم مهدی پیشوایی با بزرگ‌منشی، کار را تکمیل نمود. معاونت پژوهشی دانشگاه ضمن قدردانی از همکاری مؤثر شبکه معارف از استاد محترم مهدی پیشوایی و همکار محترم دکتر حاجی‌زاده کمال تشکر را دارد و برای همه عزیزان اجر جزیل آرزومند است. امید است جلدهای دیگر این مجموعه در آینده نزدیک تقدیم تاریخ‌پژوهان و علاقه‌مندان تاریخ شود.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۵
------------	----

کلیات علم تاریخ

(۱۷-۳۲)

۱. فایده مطالعه تاریخ به‌ویژه تاریخ اسلام.....	۱۷
۲. تأثیر حب و بغض‌ها در نگارش تاریخ.....	۲۱
۳. تأثیر یا عدم تأثیر نهی کتابت حدیث در اعتماد به منابع تاریخی.....	۲۴
۴. اسرائیلیات در تاریخ.....	۲۵
۵. تأثیر اسرائیلیات در تاریخ‌نگاری.....	۲۶
۶. شیعیان و کتابت تاریخ.....	۲۶
۷. آثار تاریخی ذبیح‌الله منصوری.....	۳۰
۸. اعتبار کتاب سلیم بن قیس.....	۳۲

قرآن و تاریخ

(۳۳-۴۰)

۹. تدوین‌کننده قرآن.....	۳۳
۱۰. قرآن منبع تاریخی یا خیر؟.....	۳۵
۱۱. پذیرش یا عدم پذیرش نمونه‌های عینی تاریخی در قرآن.....	۳۵
۱۲. واقعیت یا عدم واقعیت تمثیل‌های قرآنی.....	۳۷
۱۳. هدف قرآن از ذکر و داستان گذشتگان.....	۳۸

تاریخ برخی از پیامبران و امت‌های پیشین

(۴۱-۴۸)

۱۴. فاصله زمانی حضرت آدم تا خاتم و تعداد پیامبران این دوره.....	۴۱
---	----

۴۲	۱۵. ذوالقرنین و کوروش
۴۲	۱۶. موحد بودن یا نبودن کوروش
۴۴	۱۷. ارهاصات سایر پیامبران
۴۴	۱۸. تولد زرتشت و فلسفه آتش
۴۴	۱۹. سن حضرت نوح علیه السلام
۴۵	۲۰. سرنوشت حضرت ابراهیم علیه السلام پس از نجات از آتش
۴۶	۲۱. قبر حضرت ابراهیم علیه السلام
۴۶	۲۲. حضرت موسی علیه السلام و چگونگی ارتباط با خدا قبل از نبوت
۴۷	۲۳. تاریخچه مسجد الاقصی و سازنده آن

تاریخ عرب حجاز قبل از اسلام

(۴۹ - ۵۸)

۴۹	۲۴. اولین سازنده کعبه
۵۰	۲۵. قدمت حجرالأسود و علت پیمایشدن آن
۵۱	۲۶. چاه زمزم و علت تقدس آن
۵۲	۲۷. مشخصات دوره جاهلی
۵۴	۲۸. آغاز زنده به گور کردن دختران
۵۶	۲۹. جنگ‌های فجار و مدت آنها
۵۶	۳۰. مراسم حج قبل و بعد از اسلام

تاریخ و سیره معصومان حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله

(۵۹ - ۱۲۰)

۵۹	۳۱. تفاوت کتب سیره و مغازی
۶۰	۳۲. یکتاپرستی اجداد پیامبر صلی الله علیه و آله
۶۰	۳۳. علت مسیحی یا یهودی نبودن اجداد پیامبر صلی الله علیه و آله
۶۱	۳۴. پیامبری عبدالمطلب
۶۱	۳۵. مقصود پیامبر از پادشاه عادل
۶۲	۳۶. علت حوادث خارق‌العاده در زمان تولد پیامبر صلی الله علیه و آله
۶۴	۳۷. شق صدر پیامبر صلی الله علیه و آله
۶۷	۳۸. شرح صدر پیامبر صلی الله علیه و آله
۶۸	۳۹. حلف الفضول
۷۰	۴۰. شخصیت خدیجه رضی الله عنها
۷۱	۴۱. حمایت‌های ابوطالب و خدیجه رضی الله عنها از پیامبر صلی الله علیه و آله

۴۲.	ازدواج خدیجه علیها السلام قبل از پیامبر صلی الله علیه و آله	۷۳
۴۳.	علت ازدواج پیامبر صلی الله علیه و آله با حضرت خدیجه علیها السلام	۷۳
۴۴.	علت تعدد زوجات پیامبر صلی الله علیه و آله	۷۴
۴۵.	ازدواج پیامبر صلی الله علیه و آله و عایشه.....	۷۹
۴۶.	افسانه پریشانی پیامبر صلی الله علیه و آله پس از نزول وحی؟.....	۸۰
۴۷.	ارتباط آیات ابتدایی سوره مدثر با بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله	۸۳
۴۸.	دیگر معجزات پیامبر صلی الله علیه و آله (به جز قرآن).....	۸۴
۴۹.	پیامبر صلی الله علیه و آله و یادگیری قرآن از دیگران.....	۸۵
۵۰.	اولین نماز در اسلام.....	۸۸
۵۱.	مسجد الاقصی و نمازهای رسول خدا صلی الله علیه و آله کنار کعبه.....	۸۹
۵۲.	علت آغاز ماه‌های قمری از محرم به جای ربیع‌الاول.....	۸۹
۵۳.	نقش شیطان در ماجرای هجرت پیامبر صلی الله علیه و آله	۹۲
۵۴.	داستان پر کردن چاه‌ها در جنگ بدر.....	۹۳
۵۵.	غزوه حمراء الاسد.....	۹۴
۵۶.	پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و نحوه حضور و فرماندهی جنگ‌ها.....	۹۵
۵۷.	ماجرای إفک.....	۹۶
۵۸.	چرایی امن قراردادن خانه ابوسفیان در جریان فتح مکه.....	۹۷
۵۹.	مسجد مباحله یا مسجد الاجابه.....	۹۸
۶۰.	برخورد با یهود و عدم برخورد با منافقان.....	۹۹
۶۱.	توطئه گران مسجد ضرار.....	۱۰۰
۶۲.	سه تخلف‌کننده جنگ تبوک.....	۱۰۱
۶۳.	سواده بن قیس و قصاص پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۰۲
۶۴.	زمان نزول آیه ابلاغ.....	۱۰۵
۶۵.	درخواست دوات و قلم.....	۱۰۶
۶۶.	اتفاقات سقیفه.....	۱۰۷
۶۷.	چرایی عدم ذکر غدیر در سقیفه.....	۱۱۰
۶۸.	حضور یا عدم حضور صحابه حامی علی علیه السلام در سقیفه.....	۱۱۲
۶۹.	ارتداد صحابه پس از پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۱۲
۷۰.	ابوسفیان اعتراض به سقیفه و سکوت.....	۱۱۳
۷۱.	رحلت یا شهادت پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۱۴
۷۲.	علت ممنوعیت ازدواج همسران پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۱۶
۷۳.	رابطه عایشه با طلحه و زبیر.....	۱۱۶
۷۴.	فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله	۱۱۸

امام علی علیه السلام

(۱۲۱ - ۱۳۸)

۷۵. ایمان ابوطالب..... ۱۲۱
۷۶. بررسی صحت یا عدم صحت شنیدن صدای وحی توسط امام علی علیه السلام..... ۱۲۳
۷۷. ارزش ایمان امام علی علیه السلام در خردسالی..... ۱۲۴
۷۸. چرایی ایثار همه اعضای خانواده علی علیه السلام..... ۱۲۵
۷۹. ازدواج‌های علی علیه السلام قبل از ام‌البنین..... ۱۲۷
۸۰. ام‌البنین و زمان ازدواج با علی علیه السلام..... ۱۲۷
۸۱. قرآن و جانفشانی علی علیه السلام..... ۱۲۸
۸۲. علل سکوت ۲۵ ساله علی علیه السلام..... ۱۳۱
۸۳. چرایی توصیه علی علیه السلام به خلفا برای عدم شرکت در جنگ‌ها و شرکت خویش در میدان نبرد..... ۱۳۳
۸۴. استنکاف ابتدایی علی علیه السلام از بدیش خلافت..... ۱۳۴
۸۵. ناکثین، قاسطین و مارقین..... ۱۳۶
۸۶. علل شورش عایشه..... ۱۳۶
۸۷. شکل‌گیری ناکثین..... ۱۳۷
۸۸. ماهیت خوارج..... ۱۳۸
۸۹. پیمان حکمت و یکی از بندهای آن..... ۱۴۰
۹۰. چرایی عدم اطاعت ابتدایی مالک اشتر از امام علی علیه السلام در جریان جنگ صفین..... ۱۴۱
۹۱. گردنبند امانتی حضرت زینب علیها السلام از بیت‌المال..... ۱۴۲
۹۲. سعد بن ابی‌وقاص و حکمرانی در ایران زمان علی علیه السلام..... ۱۴۲
۹۳. علت دشمنی قطام با امام علی علیه السلام..... ۱۴۳
۹۴. آگاهی علی علیه السلام از شهادت و ورود به مسجد..... ۱۴۴
۹۵. قبر مخفی حضرت علی علیه السلام..... ۱۴۵
۹۶. مزارهای مختلف امام علی علیه السلام..... ۱۴۵

فرزندان علی علیه السلام

(۱۴۹ - ۱۶۰)

۹۷. عمر و معاویه فرزندان حضرت علی علیه السلام در کربلا..... ۱۴۹
۹۸. ام‌کلثوم دختر امام علی علیه السلام..... ۱۴۹
۹۹. نحوه رحلت و محل دفن حضرت زینب علیها السلام..... ۱۵۰
۱۰۰. زندگی محمد بن حنفیه..... ۱۵۶
۱۰۱. محمد بن حنفیه پس از قیام کربلا..... ۱۵۸

حضرت زهرا علیها السلام

(۱۶۸ - ۱۶۱)

۱۰۲. حضرت خدیجه و امکان فرزندآوری ایشان در ۶۰ سالگی ۱۶۱
۱۰۳. چرایی حساسیت نسبت به حضرت زهرا علیها السلام و عدم آن نسبت به سایر خواهران ایشان ۱۶۱
۱۰۴. خانه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و خانه علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام ۱۶۲
۱۰۵. غصب فدک و بازگرداندن آن ۱۶۳
۱۰۶. سن حضرت زهرا علیها السلام به هنگام شهادت ۱۶۷

امام حسن علیه السلام

(۱۷۲ - ۱۶۹)

۱۰۷. حضور امام حسن علیه السلام در فتح ایران ۱۶۹
۱۰۸. امام حسن علیه السلام و تعدد طلاق ۱۶۹
۱۰۹. علت صلح امام حسن علیه السلام با معاویه ۱۷۰

امام حسین علیه السلام

(۲۱۲ - ۱۷۳)

۱۱۰. اعتبار گزارش تقاضای آب توسط امام حسین علیه السلام از پدر ۱۷۳
۱۱۱. چگونگی و امکان رها کردن اعمال حج توسط امام حسین علیه السلام ۱۷۴
۱۱۲. علت حرکت امام حسین علیه السلام به سمت کوفه ۱۷۵
۱۱۳. دوراندیشی امام حسین علیه السلام یا دیگران در جریان حرکت به سوی کوفه ۱۷۶
۱۱۴. چرایی عدم شرکت عبدالله بن عباس در کربلا ۱۷۷
۱۱۵. علت عدم ترور عیدالله توسط مسلم ۱۷۷
۱۱۶. انگیزه لشکریان عمر سعد در جنگ با امام حسین علیه السلام ۱۸۱
۱۱۷. بستن آب در جنگ بدر بر مشرکان و بستن آب بر امام حسین علیه السلام در کربلا افسامی متقابل؟! ۱۸۲
۱۱۸. علت نپیوستن لشکر حُر به امام حسین علیه السلام ۱۸۳
۱۱۹. بررسی صحت پیوستن برخی از یاران امام حسین علیه السلام به دشمن ۱۸۳
۱۲۰. امان نامه برای حضرت ابوالفضل علیه السلام ۱۸۴
۱۲۱. حفر چاه در کربلا ۱۸۴
۱۲۲. کیفیت دفن حضرت علی اصغر علیه السلام ۱۸۶
۱۲۳. سن حضرت ابوالفضل علیه السلام و علی اکبر علیه السلام ۱۸۷
۱۲۴. شهادت حضرت ابوالفضل علیه السلام ۱۸۷
۱۲۵. سن علی اکبر و امام سجاد علیه السلام در کربلا ۱۸۸
۱۲۶. مادر حضرت علی اکبر علیه السلام ۱۸۹

۱۸۹.....	۱۲۷. عروسی حضرت قاسم.....
۱۹۰.....	۱۲۸. بریدن سر علی‌اصغر علیه السلام
۱۹۰.....	۱۲۹. امام سجاده علیه السلام و دفن شهدای کربلا.....
۱۹۱.....	۱۳۰. محل دفن سرهای شهدای کربلا.....
۱۹۲.....	۱۳۱. حضرت زینب علیه السلام و کوبیدن سر به چوبه محمل.....
۱۹۳.....	۱۳۲. ام‌کلثوم و کربلا.....
۱۹۴.....	۱۳۳. سهل بن سعد ساعدی و دیدار با اسرای کربلا.....
۱۹۶.....	۱۳۴. اربعین و حضور اهل‌بیت علیهم السلام در کربلا.....
۱۹۶.....	۱۳۵. قیام حسینی و سزنگونی همراه با تأخیر بنی‌امیه.....
۱۹۸.....	۱۳۶. قیام‌های پس از قیام کربلا.....
۲۰۰.....	۱۳۷. دیدگاه ائمه علیهم السلام درباره مختار.....
۲۰۱.....	۱۳۸. شهادت میثم تمار.....
۲۰۲.....	۱۳۹. فرزندان امام حسین علیه السلام
۲۰۳.....	۱۴۰. حضرت رقیه علیه السلام و رحلت وی در خرابه شام.....
۲۰۴.....	۱۴۱. فاطمه صغری علیه السلام
۲۰۴.....	۱۴۲. حضرت رباب.....
۲۰۵.....	۱۴۳. همسر یزید، شاگرد حضرت زینب علیه السلام
۲۰۶.....	۱۴۴. عمر سعد و حکومت ری.....
۲۰۷.....	۱۴۵. قاتل یزید و فرقه یزیدیه.....
۲۰۷.....	۱۴۶. سرنوشت طفلان مسلم.....
۲۰۸.....	۱۴۷. علت فاصله قبر حضرت ابوالفضل علیه السلام و قبر امام حسین علیه السلام
۲۰۸.....	۱۴۸. فلسفه تکرار عزاداری.....
۲۱۰.....	۱۴۹. عزاداری پیامبر صلی الله علیه و آله برای امام حسین علیه السلام
۲۱۱.....	۱۵۰. تاریخ شمسی واقعه کربلا.....

امام سجاده علیه السلام

(۲۱۶ - ۲۱۳)

۲۱۳.....	۱۵۱. مادر امام سجاده علیه السلام
۲۱۴.....	۱۵۲. قبر مادر امام سجاده علیه السلام
۲۱۴.....	۱۵۳. نجات امام باقر علیه السلام از واقعه کربلا.....
۲۱۵.....	۱۵۴. امام سجاده علیه السلام ، علی اکبر یا علی اوسط.....
۲۱۵.....	۱۵۵. زید بن علی و ادعای امامت.....

امام باقر علیه السلام

(۲۱۸ - ۲۱۷)

۱۵۶. امام باقر علیه السلام و واقعه کربلا ۲۱۷

امام صادق علیه السلام

(۲۲۴ - ۲۱۹)

۱۵۷. انتخاب کننده لقب صادق برای امام ششم علیه السلام ۲۱۹

۱۵۸. تعداد شاگردان امام صادق علیه السلام ۲۲۰

۱۵۹. چرایی عدم قیام امام صادق علیه السلام با وجود یاران زیاد ۲۲۰

۱۶۰. عدم تعیین شخص جانشین توسط امام صادق علیه السلام و اختلافات فرقه‌ای ۲۲۱

۱۶۱. مراد از «لرضا من آل محمد علیه السلام» ۲۲۲

۱۶۲. علت عدم دخالت ائمه علیهم السلام در امور سیاسی ۲۲۳

امام رضا علیه السلام

(۲۲۸ - ۲۲۵)

۱۶۳. ورود حضرت معصومه علیها السلام به ایران و زمان رحلت ایشان ۲۲۵

۱۶۴. چگونگی شکل‌گیری فرقه واقفیه ۲۲۵

۱۶۵. مأمون و پیشنهاد ولایت‌عهدی به امام رضا علیه السلام ۲۲۶

۱۶۶. فرزندان امام رضا علیه السلام ۲۲۷

امام جواد علیه السلام

(۲۳۲ - ۲۲۹)

۱۶۷. اعتبار امامت امام جواد علیه السلام ۲۲۹

۱۶۸. علت ازدواج امام جواد علیه السلام با ام‌الفضل ۲۳۰

امام هادی علیه السلام

(۲۳۶ - ۲۳۳)

۱۶۹. سختی‌های شیعه در دوره متوکل ۲۳۳

۱۷۰. محنة القرآن ۲۳۴

امام زمان علیه السلام

(۲۵۴ - ۲۳۷)

۱۷۱. تولد امام زمان علیه السلام و دیدگاه اهل سنت ۲۳۷

۱۷۲. ادعای مهدویت توسط عده‌ای قبل از تولد حضرت مهدی علیه السلام ۲۴۲

۲۴۲	 ۱۷۳. زندگی و ازدواج امام زمان علیه السلام
۲۴۳	 ۱۷۴. چرایی عدم ذکر نام امام زمان علیه السلام در زمان غیبت
۲۴۴	 ۱۷۵. ملاک انتخاب نواب اربعه
۲۴۵	 ۱۷۶. وظیفه اصلی نواب اربعه
۲۴۶	 ۱۷۷. سفرای دروغین امام زمان علیه السلام
۲۴۷	 ۱۷۸. محل آغاز غیبت، سرداب یا جایی دیگر
۲۴۸	 ۱۷۹. کتب بزرگان شیعه درباره غیبت
۲۵۱	 ۱۸۰. تاریخچه مسجد مقدس جمکران

منابع و مأخذ

(۲۵۵ - ۲۷۲)

www.ketab.ir

مقدمه

برنامه هفتگی «پرسش‌ها و پاسخ‌های تاریخی» به پیشنهاد شبکه رادیو معارف، با کارشناسی این جانب، از خردادماه سال ۱۳۸۵ شمسی شروع شد و از همان آغاز، با استقبال گسترده شنوندگان روبه‌رو شد و سیل سؤال‌های متنوع تاریخی به این برنامه سرازیر گردید و با ادامه برنامه، در سراسر کشور جایگاه بیشتری پیدا کرد. شنوندگان و علاقه‌مندان از صنوف و گروه‌های مختلف نیز این جانب، مسئولان و عوامل این برنامه را مورد لطف و محبت قرار دادند.

به‌فضل خداوند، حمایت علاقه‌مندان و همت شبکه معارف، این برنامه تاکنون با عنوان جدید «پرسمان تاریخی» بی‌وقفه ادامه دارد و شنوندگان بیشتری را جذب کرده است. طی این مدت بارها از طرف علاقه‌مندان پیشنهاد می‌شد که پرسش‌ها و پاسخ‌های مطرح شده، به‌صورت مکتوب (کتاب) چاپ شود و در دسترس عموم قرار گیرد تا ماندگار شود.

به‌دنبال این پیشنهادها، با موافقت رئیس محترم شبکه رادیو معارف جناب حجت‌الاسلام آقای محمد لطفی‌نیاسر و توافق معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی، این امر وارد مرحله عمل شد. زحمت تنظیم و نگارش اولیه (حدود هشتاد برنامه) را پژوهشگر متعهد و توانمند، جناب آقای دکتر یدالله حاجی‌زاده به‌عهده گرفت، سپس اینجانب پس از بازنگری (نثر و نگارش و تطبیق با متون تاریخی)، منابع مورد استناد را در پاورقی‌ها آوردم. اینک این سلسله بحث‌ها در قالب جلد اول به علاقه‌مندان تقدیم می‌شود. جلد دوم نیز در حال تنظیم و نگارش است و به توفیق الهی مجموع بحث‌های این چند سال شامل چندین جلد خواهد بود.

از عنایت ویژه معاون محترم پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی، جناب آقای دکتر غلامحسین گرامی و مدیر محترم گروه پژوهشی تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی جناب آقای دکتر محمدحسین دانشکیا و از زحمات جناب آقای دکتر حاجی‌زاده و جناب آقای سید سعید روحانی، مدیر امور پژوهشی دانشگاه و نیز از دوستانی که زحمت آماده‌سازی این مجموعه را برای چاپ پذیرفتند، تشکر می‌کنم.

قم، مهدی پیشوایی

۱۹ دی‌ماه ۱۳۹۳ / ۱۷ ربیع‌الاول ۱۴۳۶ ق